

А С С О Т А П І А Ф, А Б О Щ Е О Д И Н Т О С Т — З А М Е Р М О З А !

Дійові особи:

РЕЙМОН АССО.
ЕДІТ ПІАФ.
СИМОНА БЕРТО – сестра ЕДІТ.
МІТТІ ДОДУШ – директор мюзик-холу «АВС».

ДІЯ І

Ява 1

У кутку сцени стоїть невеличкий стіл зі старенькою друкарською машинкою. До неї сідає СИМОНА. Починає мовчки друкувати. Через певний час, щось тихенько наспівуючи, заходить ЕДІТ.

ЕДІТ (*вражено*). Симоно?! Що ти тут робиш?

СИМОНА (*розгублено*). Едіт?! Ти?.. Тут... Що я роблю? А хіба ти не бачиш...

ЕДІТ. Чому не бачу? Бачу. Ти працюєш за друкарською машинкою, отже, ти стала друкаркою.

СИМОНА. Я працюю за друкарською машинкою, але я не стала друкаркою. Я пишу книгу – ПРО ТЕБЕ.

ЕДІТ. Бравісімо! Моя сестра, Симона Берто, після моєї смерті не впала занадто низько і не стала друкаркою. Вона просто вирішила написати книжку про моїх коханців. Бравісімо!

СИМОНА. Я пишу книжку про тебе і тих людей, які оточували тебе упродовж усього твого життя.

ЕДІТ. Зачекай, зачекай, але ж тебе немає, ти померла?

СИМОНА. Ні, Едіт, це ти померла, а я пережила тебе не на одне десятиріччя.

ЕДІТ. Гаразд, якщо я померла, а ти ще ні, то чому я тут, поруч з тобою?

СИМОНА. Тому, що твої пісні стали безсмертними. І тому, напевно, разом з ними безсмертною стала і ти.

ЕДІТ. Але ти, я сподіваюся, смертна і незабаром помреш, як і всі нормальні люди.

СИМОНА. Ти як була егоїсткою, так нею і залишилася. Досі вважаєш, що все, що дозволено тобі, те не дозволено мені. І тільки тому, що я твоя менша сестра. Так, прийде мій час, і я також помру. Але хоч як би тобі хотілося бути в усьому неперевершеною, знай, що я також увійду до когорти безсмертних.

ЕДІТ. Господи, а тебе туди за віщо?!

СИМОНА. Люди слухатимуть твої пісні. Їм захочеться дізнатися ще щось. Тоді вони читатимуть мою книжку. І доки вони її читатимуть, доти я не буду простою смертною.

ЕДІТ. Зачекай, зачекай, але ж ти ніколи не зможеш написати так, як писав, скажімо, Жан Кокто. Ось послухай: «Едіт геніальна. Вона неповторна. Іншої такої ніколи не було і не буде. Вона, ніби зірка у нічному небі Франції, самотньо згорає від внутрішнього вогню, що поглинає її». Відчуваєш рівень, Симоно? Хіба ти зможеш написати так?

СИМОНА. Так – ні! Я писатиму про те, що знала, бачила та пережила разом з тобою.

ЕДІТ. Одрозд видно, у нас був спільний татусь. Така сама вперта, як і він. Гаразд, і що ти писатимеш про моїх коханців?

СИМОНА. Що навіть після розриву близьких стосунків вони продовжували тебе любити.

ЕДІТ. І це все?

СИМОНА. Едіт, не будь такою самовпевненою. Для декого з твоїх чоловіків я теж була не просто другом сім'ї.

ЕДІТ. Он як! Оля-ля-ля! Цікаво, цікаво! Так ти писатимеш книгу про моїх чи про своїх коханців?

СИМОНА. Едіт!

ЕДІТ. Не зупиняйся, продовжуй. Мені, врешті-решт, вже суто по-жіночому цікаво, і хто ж із них наспівував мій роман почати з тебе?

СИМОНА. Едіт, я не хотіла скандалу.

ЕДІТ. По-перше, тебе ніхто не тягнув за язика, по-друге, скандалу не буде, по-третє – хто?!

СИМОНА. Якщо ти так наполягаєш!.. Марсель Сердан. Ми познайомилися на пляжі у Касабланці. Коли він приїхав до Парижа, я запросила його на твій концерт. І після цього, аж до тієї фатальної авіакатастрофи, для нього, крім тебе, більше нікого не існувало.

ЕДІТ. А я так раділа, коли він бився за звання чемпіона світу. Я так за нього переживала.
СИМОНА. І я теж. Він такий добрий і такий сильний. Та ще й боксер.
ЕДІТ. Годі!
СИМОНА. Але я ніколи не була тобі суперницею.
ЕДІТ. А в мене ніколи і не було суперниць.
СИМОНА. Я знаю. Кожного зі своїх чоловіків ти кидала сама. Перша.
ЕДІТ. І ніскілочка про це не шкодую. Навіть перебуваючи у потойбічному світі.
СИМОНА. Неправда.
ЕДІТ. Ти вже смієш мені заперечувати?
СИМОНА. Згадай ту ніч, коли Ів Монтан до самого ранку бився у твої двері. Ти так і не дозволила його впустити, хоча на ранок твоя подушка була мокра від сліз.
ЕДІТ. Ми повинні були розлучитися. Але тоді б мене полишив він, а не я його.
СИМОНА. Однак був чоловік, який би тебе ніколи не полишив. *(Пауза)*. Я маю на увазі...
ЕДІТ *(замріяно)*. Мовчи. Ти кажеш, був один чоловік. То був не просто чоловік, то був легіонер, справжній легінь.
СИМОНА. Воював в Африці, мав нагороди.
ЕДІТ. Мовчи. Якби ти бачила, скільки у нього рубців на тілі, а скільки... на серці. Єдиний чоловік, який для мене зробив більше, ніж усі чоловіки разом узяті.
СИМОНА. І єдиний з твоїх чоловіків, з яким я жила ніби кішка з собакою.
ЕДІТ. Справжній воїн, який на свою біду став поетом. А для мене – щасливою зіркою.
СИМОНА. А для мене – перешкодою у написанні цієї книги.
ЕДІТ. Чому?
СИМОНА. Тому що мені ніяк не вдається розділ про нього, хоча книжка вже майже готова.
ЕДІТ. Це не дивно, адже ви справді відверто недолюбливали одне одного. Гаразд, я допоможу тобі. Тим паче, що і я без нього не уявляю своєї історії.
СИМОНА. Як і всі твої друзі, які ще довго згадували вас не інакше, як Ассо та Піаф.
ЕДІТ. Так, навіть якщо говорили про одного з нас, вони все одно казали – Ассо та Піаф.

СИМОНА сідає за друкарську машинку.

СИМОНА. Ну то як – починаємо?
ЕДІТ. Ти кудись поспішаєш?
СИМОНА. Едіт, перед тобою пролягла ціла вічність. А мені за моє життя ще належить встигнути дописати цю книжку.
ЕДІТ. Симоно-Момоно, не ображайся на мене. Здається, то була середина 30-х років...

Ява 2

СИМОНА починає друкувати і одночасно читати текст.

СИМОНА. Надворі 1936 рік. Пізня осінь. Едіт Гасон та я, її сестра Симоно Берто, щойно повернулися з гастролей до Парижа. У наших кишнях посвистує вітер, наш одяг потребує ремонту, а рідні нам вулиці зустріли нас як ніколи холодним панциром брукувкки. Про все це розповідатиметься у моїй книжці, а зараз я знову повертаюся до того прохолодного дня, коли доводилося з простягнутою рукою збирати гроші після кожного виступу Едіт.

ЕДІТ починає співати. На сцену виходять двоє шляхетно вбраних чоловіків, які зацікавлено зупиняються біля співачки.
СИМОНА швидко підходить до чоловіків.

СИМОНА. Месьє, чи не позичить хтось з вас капелюха? Лише на одну хвилику!
МІТТІ. Якщо хтось, Реймоне, то це напевно ви. Вас ніколи жінки не оминали своєю увагою.
АССО. Гадаю, Мітті, що на цей раз це все ж таки ви. У вас і голова більша. А тому і капелюх ширший.
МІТТІ. Цікава версія вшанування чоловічих принад моєї скромної особи. *(Знімає капелюха)*. Тримайте, мадам. Але тільки на одну хвилику.
СИМОНА. Дякую, месьє. А тепер чи не покладете ви до капелюха декілька су, інакше всі довкола подумають, що вам не сподобалася ця журлива пісня і капелюх ви дали тільки з жалю до бідних дівчат?
МІТТІ. А це вже справжнє здирництво. До того ж професійне. За це, Реймоне, також треба платити.

Кидає гроші до капелюха.

СИМОНА (*звертається до АССО*). Чи не пожертвуєте і ви, месє, декілька су? А якщо буде на те ваша ласка, то і пару франків.

АССО. З задоволенням. До того ж мені справді сподобалося, як співає ваша подруга.

СИМОНА. Це моя сестра, месє.

АССО. Дуже приємно, мадам. (*Вклоняється*). Однак є проблема – наразі я без грошей. Мітті, чи не позичиш мені декілька франків?

МІТТІ. По-твоєму, після того, як я віддав капелюха, я ще й мушу двічі платити!?

АССО. А хто ж іще позичить гроші бідному другові, який прагне віддати їх такій же бідній дівчині?

МІТТІ. Тільки без патетики. Послухай, але ж ти зараз ніби ще й непогано заробляєш?

АССО. Мітті, не переймайся такими дрібницями, як гроші. Мені їх завжди не вистачало. (*Бере у МІТТІ гроші, безжурно кидає їх до капелюха. Звертається до СИМОНИ*). Мадам, попросіть вашу сестру заспівати ще щось.

СИМОНА. З неймовірним задоволенням, месє.

Щось показує сестрі, яка починає співати, тоді як СИМОНА далі обходить з простягнутим капелюхом уявних глядачів. МІТТІ та АССО продовжують розмовляти.

МІТТІ. До речі, Реймоне, здається, я знаю цю голосисту дамочку. Якщо не помиляюся – це Крихітка Піаф. Вона з кабаре «Жернісі». Колись її підібрав на вулиці власник кабаре татусь Лепле, і вона виступала в «Жернісі» доти, доки Лепле не застрелили у власному ліжку. Вбивцю, як і водиться, не знайшли. Проте за однією з версій цей злочин здійснив хтось із колишніх вуличних друзків Крихітки Піаф. Тоді про це пліткував увесь Париж. Невже не пам'ятаєте? Газети все це смакували до найменших дрібниць.

АССО. Ні, не читав. Адже ви знаєте, Мітті, що я бульвар-ної преси не читаю.

МІТТІ. Перепрошую. А я, як бачите, почитую. Якщо мож-на так сказати, іноді грішу на межі тваринних інстинктів.

АССО. А зараз що ця Крихітка тут робить ?

МІТТІ. Напевно, повертається з якихось дешевих гастролей. У кишені жодного франка. Ось і співає на вулиці, аби заробити хоча б на прожиток у найдешевшому готелі. Дуже типова історія. Але годі про це, ми, здається, тут дещо затрималися.

АССО. Ти ще не забрав свого капелюха. Але чому ж вона не повернеться до рідного кабаре? У неї досить пристойний голос.

МІТТІ. У «Жернісі» після смерті Лепле вона вже не може працювати. Тому якщо її і запрошують десь співати, то тільки за мізерні гонорари.

До чоловіків з простягнутим капелюхом підходить СИМОНА.

МІТТІ. Мадам, заберіть свої гроші і віддайте мені мого капелюха.

СИМОНА спритно виймає гроші і знову з виглядом прохачки простягає капелюха.

МІТТІ. Мадам, ви мені простягаєте капелюха так, ніби я знову мушу туди щось кинути.

АССО. Зачекайте. (*Швидко пише записку і кидає до капелюха*). Це – краще за гроші.

СИМОНА. О-о, месє! (*З іронією*). Ваша щедрість не має меж.

Спритно забирає записку та повертає капелюха.

МІТТІ. Запам'ятайте, Реймоне, вуличні знайомства ніколи і нікого до добра не доводили.

АССО. Саме на тему вуличних знайомств мені замовили написати пісню. Тож навіть вигадувати сюжет, якщо його можна взяти просто з життя?

МІТТІ. О, я розумію, це одна із сюжетних ліній.

АССО. Саме тому ми і друзі, що розуміємо один одного з півслова.

АССО та МІТТІ полишають сцену.

Ява 3

У кімнаті дешевого готелю СИМОНА підраховує гроші. Роздратована ЕДІТ ходить з кутка в куток.

СИМОНА. Сьогодні майже нічого. Цих грошей вистачить хіба що на ніч у задрипаному готелі, на одну дешеву пляшку вина та на пару марципанів. Едіт, ми з тобою знову бідні, холодні та голодні, як найнещасніші церковні миші.

ЕДІТ (*роздратовано*). А хіба церковні миші бувають нещасними?

СИМОНА. Едіт, мені знову страшно.

ЕДІТ (*обнімає сестру*). Симоно-Момоно, якби ти знала, як важко співати, коли тобі ніхто не аплодує! На мене дивляться як на співачку, яку підібрав на вулиці месьє Лепле і яка стала причиною його смерті. Я теж не можу більше так. Я не можу, коли мені не аплодують. Я не можу, коли мені не вірять. Симоно, може, все кинути і знову піти співати на вулицю!?

СИМОНА. Ми і так вже майже на вулиці. Хіба ти забула, де ми сьогодні працювали?

ЕДІТ. Звичайно, на вулиці мені платять дріб'язок. Але там мене люблять, там мені аплодують і там я справді комусь потрібна.

СИМОНА. Тобі треба знайти хорошого імпресарію, інакше цієї зими ми замерзнемо просто посеред вулиці.

ЕДІТ. Якого ще хорошого імпресарію, коли навіть найгірші не хочуть мати з нами справи? (*Мрійливо*). А замерзнути я не боюся. І знаєш чому? А тому, що у мене був один щасливий день у житті. А це вже щось. Тепер можна і померти. (*Починає кружляти у танку. Звучить романтична музика*). О-о! Який то був день! Тоді я вперше виступала перед елітною публікою у кабаре «Жерніс». У залі повно журналістів, багатіїв, знаменитостей. А за центральним столиком – перший льотчик Франції Жан Мермоз. Я навіть боялася подивитися на нього. Хоча, здається, тільки його й бачила. І раптом...

СИМОНА. Едіт, ти чуєш мене? Едіт, а про мене ти забула?

ЕДІТ. Я сяяла від щастя.

СИМОНА. Едіт, але ж тоді ти вперше забула про мене.

ЕДІТ. Не переживай, Симоно. Ми станемо багатими. Дуже багатими. У мене буде велика біла машина та гладкий чорний водій. І ми будемо одягнуті в однакові елегантні рожеві костюми. Ось побачиш, так і буде. Я тобі це обіцяю.

СИМОНА. Сестричко, мені так сподобалася ідея з білою машиною та чорним водієм, що я подумала, а чи не випити нам по склянці червоного?

ЕДІТ. Ти просто молодець. Правда, на бургундське у нас не вистачить. Але там, де наливають, там і пригощають.

СИМОНА. Зачекай, у мене є ще одна ідея. Слухай, а чи не зателефонувати нам до цього Ассо, адже він тобі сам підкинув свій номер телефону?

ЕДІТ. Я вже телефонувала. Ніяких перспектив. Він пише пісні. Запропонував написати щось і для мене. Домовилися зустрітися на наступному тижні.

СИМОНА. А чому не на цьому?

ЕДІТ. На цьому у нього весілля. Він одружується.

СИМОНА. І це все?!

ЕДІТ. Ні. Ще він пише пісні – для Марі Дюба.

ЕДІТ та СИМОНА полишають сцену, але СИМОНА на півдорозі повертається до друкарської машинки.

Ява 4

СИМОНА друкує.

СИМОНА. Марі Дюба була не тільки улюбленою співачкою Едіт, вона була її кумиром, її генієм. Вона була усім тим найкращим, що могло втілюватися в одній жінці. На той час Марі Дюба перебувала в зеніті слави. А Реймон Ассо писав не тільки геніальні тексти для її пісень, але й був особистим секретарем співачки.

Заходить сяюча від щастя ЕДІТ.

ЕДІТ. Симоно, чи знаєш, кого я щойно зустріла?

СИМОНА. Зважаючи на те, яким тоном ти це говориш, то, напевно, чоловіка з блакитними очима.

ЕДІТ. Симоно! Я божеволію. Я закохалася!

СИМОНА. Чудово! І хто ж цей щасливчик?

ЕДІТ. Ні, не кажи – чудово... Здогадайся краще, в кого?

СИМОНА. В кого?

ЕДІТ. У Реймона Ассо! Уявляєш, я піднімалася сходами. А він спускався. Я подивилася на нього... і раптом усе зрозуміла. Господи, сказала я собі, як же я його люблю.

СИМОНА. Але хіба у нього блакитні очі?

ЕДІТ. Симоно, невже ти така сліпа?! Невже ти не бачиш, який він гарний. У нього дивовижні, неймовірно блакитні очі. Я ніколи ще не бачила таких очей.

Щаслива ЕДІТ, щось тихенько наспівуючи, кружляє у танку. СИМОНА друкує.

СИМОНА. Усі чоловіки, яких любила Едіт, мали бути з блакитними очима. Блакитний колір був барометром її кохання. Але якщо вона раптом помічала, що у її чоловіка очі не блакитні, а якогось іншого кольору, то він міг вільно пакувати речі. Адже у її чоловіка очі завжди були блакитними.

ЕДІТ знову пригортається до сестри.

ЕДІТ. А руки? Ніколи і ні в кого я більше не бачила таких ніжних і одночасно сильних рук. Рук справжнього легіонера. Якщо у чоловіка руки по-справжньому красиві, то він не може бути потворним ізсереди. Руки не обманюють, як і обличчя.

ЕДІТ кружляє по кімнаті. СИМОНА друкує.

СИМОНА. Реймон Ассо перед тим, як стати поетом-піснярем, досить тривалий час служив солдатом Іноземного легіону. І не де-небудь, а у кавалерії французьких колоніальних військ. Тож хоча і кажуть, що чоловік є чоловік, але розумний та красивий чоловік з військовою виправкою – це зовсім інша розмова. А хто з паризьких дівчат не мріяв спати під одним плащем саме з таким чоловіком?

ЕДІТ підходить до дзеркала і починає, розглядаючи себе, говорити до сестри. Поки вона говорить, СИМОНА виходить, а на її місці з'являється АССО.

ЕДІТ. Симоно, ти тільки глянь на мене. У мене очі незвичайного кольору: кольору фіалки, уста красиві та чутливі. Хіба, може, чоло дещо завелике, але це краще, ніж низьке та вузьке. Принаймні, я не здаюся такою вже простачкою. До того ж, це не так уже й страшно, дивися, ось упав чубчик – і воно стало меншим! *(Помічає АССО, після чого постає невеличка пауза)*. Асо?! Ти? А де Симона? Вона щойно була тут.

АССО. Я не приніс тобі пісні.

ЕДІТ. Тоді навіщо ти прийшов?

АССО. Я довго думав про тебе. Тебе не врятують одна або навіть дві вдалі пісні.

ЕДІТ. Я знаю. Мені потрібен імпресаріо.

АССО. Тобі потрібно, аби тобою хтось зайнявся. До того ж серйозно.

ЕДІТ. Ось і займися.

АССО. Тобі належить багато чому вчитися.

ЕДІТ. Мені потрібен імпресаріо. Але скільки я його не шукала, досі нікого не знайшла.

АССО. Тобі потрібен не імпресаріо, а хтось, хто зробить тебе повністю.

ЕДІТ. І хто ж тоді мені потрібен?

АССО. Я повторюю, тобі потрібно багато чому вчитися. Всьому.

ЕДІТ. Я сама знаю, що мені треба і чому мені вчитися. А ти можеш іти своєю дорогою. Чуєш?

АССО. Ти мене не зрозуміла...

ЕДІТ. Я тебе зрозуміла, але ти можеш іти своєю дорогою.

АССО виходить, натомість до кімнати вбігає СИМОНА.

СИМОНА. Я усе чула. Він з тобою розмовляв, як останній солдафон. Теж мені – легіонер. А може, і ніякий він і не легіонер?

ЕДІТ. Симоно, невже я справді здаюся повною дурепою? Звичайно, я дечого не знаю. Але невже мені знадобиться знати – все! І чому мене може навчити Асо?

СИМОНА. Цей Асо, відверто кажучи, мені одразу не сподобався.

ЕДІТ *(засмучено)*. Симоно, жінки, як діти, іноді люблять говорити «ні». А чоловіки, як діти, майже завжди сприймають це всерйоз. Симоно, ти навіть не уявляєш, як я хочу спати з ним під одним плащем.

СИМОНА. Та ти збожеволіла. Він і мізинчика твого не вартий.

ЕДІТ. Симоно, блакитний колір вабить. У ньому багатий колорит. А його очі не обманюють. Все може обманути, тільки не очі.

СИМОНА. Ти хочеш, аби я йому зателефонувала?

ЕДІТ. Скажи йому, що він обіцяв написати мені пісню. Чуєш, пісню! Я чекаю на неї.

Виходить за лаштунки.

Ява 5

СИМОНА за друкарською машинкою.

СИМОНА. Едіт Гасон народилася у 1915 році. Дівчинку назвали Едіт на честь молоді англійської розвідниці Едіт Кевелл. Цю відважну жінку боші розстріляли за декілька днів до народження Едіт. Рідні

вирішили, що з таким ім'ям вона не зможе залишитися непоміченою. І не помітили, як дівчинка захворіла на катаракту і незабаром осліпла.

До кімнати заходить АССО.

АССО. Чи можу я бачити мадам Піаф?

СИМОНА (*продовжуючи друкувати*). Я за неї.

АССО. Перепрошую, але я хотів би бачити мадам Піаф.

СИМОНА. Бачите ви мене чи не бачите, але я є, і вам доведеться з цим рахуватися.

АССО. Хто ви, власне кажучи, така, що весь час опиняєтеся у мене на дорозі?

СИМОНА. Я, як вам уже одного разу казала, сестра Едіт. Але я не просто її близька родичка! Я, аби ви знали, з 12 років нерозлучно живу разом з нею.

АССО. Гаразд. Я приніс пісенні тексти. Подивіться, будь ласка.

СИМОНА (*уважно дивиться текст*). Нічого. Мені подобаються.

АССО. Можливо, ви тоді ще й наспіваєте їх?

СИМОНА. Але я не співачка.

АССО. Чи можу я у такому разі бачити мадам Піаф?

Заходить ЕДІТ.

СИМОНА. Едіт, мес'є Реймон Ассо приніс пісню. (*Передає їй аркуші*).

ЕДІТ. Дякую. Ти можеш іти.

СИМОНА. Я-я?! Ти, напевно, жартуєш.

ЕДІТ. Я покличу тебе після репетиції з мес'є Ассо.

Ображена СИМОНА рвучко виходить. ЕДІТ заглиблюється у текст пісні. На деякий час настає напружена пауза.

ЕДІТ (*радісно*). Я знаю, знаю, як її співати. Ось послухай. (*Співає*). Ну як?

АССО. У тебе дивовижне відчуття пісні.

ЕДІТ. Це тільки тому, що ти мені приніс прекрасні слова. Але, як ти сам колись казав – одна пісня мене не врятує.

АССО (*крижаним тоном*). Ні, не врятує! Я навів про тебе довідки. З татусем Лепле тобі пощастило: він помітив тебе на вулиці і запросив працювати до кабаре. Але це вже в минулому... Ти впала з великої висоти, і тому тепер з тебе питатимуть набагато більше... Тепер ти не просто дівчинка з вулиці, а скандально відома співачка з кабаре «Жерніс». Відчуваєш різницю?!

ЕДІТ. Авжеж! Співачка, яка ніби причетна до смерті власника кабаре. Чим не дивина, яку навіть у зоопарку не завжди побачиш.

АССО. Зараз ти завдяки своїй скандальній славі ще отримуватимеш якісь пропозиції. Але як тільки забудеться справа Лепле, усі забудуть і про тебе. І ти вже тоді назавжди повернешся на вулицю. Ти згодна зі мною?

ЕДІТ. Так, згодна.

АССО. Мої умови. Я тобі допоможу. Я знаю цю професію. Знаю і сильних людей цього світу. Тому даю тобі слово: якщо слухатимеш мене, про бідність забудеш. Але і про гульбашки теж. Доведеться постійно працювати. Хлопці, романи, загули – з цим покінчено. Тож якщо ти приймеш мої умови, я тебе не кину. Ніколи. Якщо не приймеш – стукай в інші двері.

ЕДІТ (*намагається пригорнутися*). Мені не потрібні інші двері.

АССО (*відсторонюється*). Але наразі я мушу йти. Вже пізно. До того ж мене чекають.

ЕДІТ (*розлючено*). І хто ж тебе так рано і вже чекає? Невже дружина? До речі, як її звати?

АССО. Мадлен. Її звати Мадлен. Я прийду завтра. У цей же час.

ЕДІТ (*розгублено*). У цей же час.

АССО іде в один бік, ЕДІТ – у протилежний.

Ява 6

СИМОНА друкує.

СИМОНА. У мене одразу не склалися стосунки з Ассо. Проте для Едіт він став усім: писав їй пісні, де тільки міг підшукував контракти, піклувався про неї. І Едіт йому повністю довіряла. Однак для неї цього було недостатньо. Едіт часто любила повторювати, що дім, де не валяється чоловіча сорочка, де постійно не наштовхуєшся на шарпетки, краватки або ще теплий піджак на бильці стільця, – це дім удови, у якому панують сум та мряка. Тому чоловік, який казав їй «до побачення», коли Едіт лягала у постіль, не міг мати на неї серйозного впливу.

Вбігає схвильована ЕДІТ.

ЕДІТ. Симоно, послухай, я тобі розповім просто неймо-вірну історію. Ти пам'ятаєш того легіонера, з яким у мене був роман минулого року? Ні-і-і?! Ти просто забула. Легіонер Анрі, з казарм у Порт-де-Ліла.

СИМОНА. Це той, якого через тебе посадили на тиждень на гауптвахту?

ЕДІТ. Згадала. Молодець. Так ось, уявляєш, у той час, як я зустрічалася з Анрі, Реймон написав пісню, в якій розповів «мою» історію. Уявляєш, мою, і назвав цю пісню «Мій легіонер».

СИМОНА. Неймовірно!

ЕДІТ. Але і це ще не все. Чи ти знаєш, кому він віддав цю пісню? Марі Дюба! Реймон віддав їй цю пісню. Яка підлість! Яка нищість! Адже я його так кохаю. А він мені підсунув таку свиню!

СИМОНА. Але ж Реймон на той час навіть не знав про твоє існування, тому і віддав пісню Марі Дюба.

ЕДІТ. «Легіонер» – це тільки моє, і більше нікого іншого! Він мусив зберегти її для мене. Це моя пісня, моя історія! І я буду її співати! Чуєш? Я!!! Я змушу забути Марі Дюба. Бо ніхто, чуєш, ніхто не зможе проспівати її так, як я.

З'являється АССО. У нього чудовий настрій.

АССО. Привіт, дівчата, ви навіть не уявляєте, як я сьогодні зголоднів.

ЕДІТ. Невже?! Тебе твоя Мадлен перестала годувати?

АССО. Ні-ні, я зголоднів за нашою роботою і тепер готовий накинутися на неї з воістину вовчим апетитом.

ЕДІТ. Ми теж із Симоною не відмовилися б на когось накинутися. Бо якщо тебе зранку годує твоя Мадлен, то ми, бідні дівчата, покинуті усіма напризволяще.

АССО. Не гнівайся, не такі ви вже й усіма покинуті. До речі, на кухні можна найти щось із продуктів. Пропоную дружно усім стати і щось смачненьке приготувати.

ЕДІТ. Ти так вважаєш? Симоно, який наш девіз?!

СИМОНА. Наш девіз: життя занадто коротке, аби ще й фарширувати яйця.

ЕДІТ. Правильно. Проживемо і без яєць. Тому ми йдемо зараз перекусити у якесь бістро. Якщо хочеш, ходімо з нами.

АССО. Але ж ти знаєш, що я не люблю вештатись по забігайлівках.

ЕДІТ. А я – люблю. Симоно, ходімо. Інакше я зі своїм далеко не вовчим апетитом можу накинутися на нашого Реймона. Адже ти не хочеш, любий, аби я задушила тебе у своїх обіймах? Правда, не хочеш?! Пішли, Симоно.

Жінки зникають за дверима. АССО сідає в крісло, із сумом обхопивши голову руками. До кімнати заходить МІТТІ ДОДУШ.

МІТТІ. Ну, нарешті! Попався. Я вже й надію втратив тебе коли-небудь знайти. (*Озирається*). Ти один?

АССО. Як бачиш. Радий тебе бачити, Мітті. Може, для початку скляночку вина?

МІТТІ. Не заперечую. І часто ти тут сидиш ось так – один?

АССО. Буває. (*Шукає в буфеті вино, але знаходить тільки порожні пляшки*). Дивно, вчора тут стояли ще три повні пляшки.

МІТТІ. А сьогодні вони порожні! Чим не життя – коли вино ллється рікою. (*Розпалюючись*). Ти цього прагнув? Ти заради цього стільки років нюхав солдатські онучі і був тричі поранений? Ти заради цього кращі роки свого життя жив знадголодь і писав недогризком олівця перші пісні? І ось ти пробився до пісенного олімпу, тебе помітили, тебе заповажали, ти став працювати з самою Марі Дюба, потім одружився на доброчинній Мадлен...

АССО (*дістає пляшку*). Знайшов! Більше ніж півпляшки.

МІТТІ. Ти, Реймоне, взяв і в одну мить усе зруйнував. Перестав писати хороші пісні, розірвав контракт з Марі Дюба, і я просто не знаю, як тебе останнім часом терпить твоя доброчинна Мадлен?

АССО (*розливає вино. Цокаються*). Я і сам, друже, не знаю, як вона мене ще терпить.

МІТТІ. Навіщо? Поясни мені, бовдуру, навіщо ти все це знищив в одну мить?!

АССО. Мітті, я за останній час написав стільки пісень, скільки ніколи не писав у своєму житті. Але всі вони для Едіт, і про них ще ніхто не знає.

МІТТІ. Для якої Едіт? Схаменися! Вона жебрачка. Вона ніхто. Точніше, вона взагалі невідомо хто. Озирніся на її минуле, і тобі стане усе зрозуміло про її майбутнє.

АССО. І я створю з неї зірку. І знаєш, чому? Тому що вона зроблена з того тіста, з якого ліплять зірки.

МІТТІ. Реймоне, розплющ, врешті-решт, очі і зрозумій, у який бордель ти потрапив. Але ти не сам. Пам'ятай, у тебе є друзі.

АССО. Пам'ятаю, друже. Але я вже вибрав свій жереб.

МІТТІ. Заради кого?

АССО. Заради таланту Едіт.

МІТТІ. Нісенітниця. Реймоне, будь реалістом. Ти погарячкував. З ким не буває. Я вже переговорив з Марі, і вона не проти, аби ти повернувся.

АССО. Мітті, якось під час однієї кавалерійської атаки мій кінь перечепився і я на повному скаку вилетів із сідла. І знаєш, що я думав, падаючи у ту мить? Я думав, коли я все ж таки упаду.

МІТТІ. Реймоне, скажи чесно, ти захворів?

АССО (*сміється*). З ким не буває.

МІТТІ. У такому разі ми з тобою розлучасмося. Вибач, але я не лікар. І ставити діагнози не у моїй компетенції.

АССО. Коли чоловік починає марити жінкою, усі чомусь думають, що він збожеволів. А я всього-на-всього вилетів із сідла, і вже не знаю, коли опинюся на цій грішній землі.

МІТТІ. Прошу зауважити, що ти перший сказав про божевілля.

АССО. Тепер мені здається, що я знову кудись лечу.

МІТТІ. Не будемо остаточно псувати наших стосунків. Бувай здоровий.

АССО. Ти справді думаєш, що я божевільний. (*Кричить навздогін МІТТІ, який ледь не тікає з кімнати*). Так, я вільний. Чого і тобі бажаю.

Залишившись один, АССО деякий час ходить з кутка в куток. Годинник б'є північ. РЕЙМОН рішуче підходить до телефону.

АССО. Алло! Мадлен, це я. Я буду вранці. Так, я у Едіт. У нас репетиція. Можеш приїхати і сама у цьому пересвідчитися. Ми працюємо так, як ми працюємо. Я не можу зараз усе кинути. Це моя робота. Лягай спати і викинь усі дурниці з голови. До ранку. Не сумуй! Цілую. (*Кладе слухавку*).

АССО, обхопивши голову руками, засинає за столом. Кімнату огортає темрява.

Ява 7

Світанок. З нічної гулянки повертаються сестри. Видно, що вони «під шофе», тому підтримують одна одну під руки.

СИМОНА. Нарешті. Ми вдома. А то у мене вже в очах мерехтить від цієї ночі. Мати Тереза, де ми тільки не були? І за зустрічі ми пили, і за знайомство – пили. І так усю ніч. Господи, ну чому на ранок так сказано болить голова?!

СИМОНА моститься на диванчику, тоді як ЕДІТ продовжує блукати по хаті.

ЕДІТ. Ти не розумієш, Симоно, що вночі живеш інакше, ніж удень. Уночі виникає почуття тепла, бо всюди горять вогні. І люди вночі інакші. З ними легко. І ночами я зустрічаю тільки друзів, а вдень зустрічаю... (*Наштовхується на АССО*). О, Реймоне, а ти звідки узявся?! Господи, як у мене болить голова.

АССО підхоплюється та рвучко садовить ЕДІТ у крісло.

ЕДІТ. Реймоне, ти можеш якось обережніше брати мене в свої руки?

АССО. Я тебе ще не брав у свої руки!

ЕДІТ. Тоді візьми. Хоча ні. Краще дай мені сьогодні спокій.

АССО. Ні, ти мене все ж таки вислухай.

ЕДІТ. Не тріскоти після ночі, у мене голова розколюється.

Перебирається до ліжка.

АССО. Симоно, звари їй каву. І собі теж, вам обом треба прокинутися.

СИМОНА. А я ще й не засинала. І взагалі пішов ти у таку рань знаєш куди?

АССО. Ну-ну, договорюй. А може, ти, Едіт, скажеш, куди мені йти?

ЕДІТ (*сідає на ліжку*). Ну невже ти не бачиш, як у мене болить голова? Не бачиш, н-і-і, бачиш, але все одно тріпаєш нерви. У-у-у, узурпатор.

Знову падає у ліжко.

АССО. Не бачу?! Ні я ще не сліпий, я бачу, який я йолоп, що ще досі з тобою вовтужуся. Досить! Вибирай: або ти кидаєш свої звички, або я кидаю тебе. Ти чуєш мене?!

Починає трясти ЕДІТ за плечі, плескати долонями по обличчю і нарешті силою ставить її на підлогу. СИМОНА одразу кидається робити каву.

АССО. Ти живеш як шльондра, хіба що тільки цим грошей не заробляєш. Ти мусиш кинути усю цю зграю гультаїв, яких ти називася своїми друзями і які обдирають тебе, як липку, до останнього су... Невже ти не бачиш, як вони тягнуть тебе на дно? Невже не розумієш, що це кінець початку твоєї кар'єри? І неville ти думаєш, що після таких твоїх загулів я буду домовлятися, аби ти виступала в «АВС»?! Та журналісти від тебе мокрого місця не залишать, а разом з тобою і мене за компанію розчавлять.

ЕДІТ (*насторожено*). Зачекай, зачекай, повтори, будь ласка, ще раз, що ти сказав.

АССО. Я казав, що від тебе мокрого місця не залишать, а разом з тобою і мене мокрим рядном накриють.

ЕДІТ. Ні-ні, ти сказав щось інше, інше, повтори.

АССО. Я казав, аби ти кинула...

ЕДІТ. Ні-ні, ти говорив щось інше, щось про «АВС».

АССО. Я казав, що не буду домовлятися, аби ти виступала в «АВС».

ЕДІТ (*безсило сповзає на підлогу*). Зачекай, Реймоне, я буду виступати у найкращому мюзик-холі Парижа? Ти смієшся з мене?!

АССО. Ні, я цього прагну. І я досягну цього, ось побачиш.

ЕДІТ. Я буду виступати в «АВС»? Найкращому та най-більшому мюзик-холі... Це як сон.

АССО. Цей сон може стати реальністю, якщо ти ночами будеш спати, а не шльондрати бозна-де. Це поперше.

ЕДІТ (*перебиває*). А по-друге, я буду спати. Але я не можу спати одна.

СИМОНА підносить ЕДІТ каву, проте її перехоплює АССО.

АССО. Дай сюди. (*Майже одразу випиває чашечку кави*). Зараз лягайте відпочивати. А я приїду... пізніше.

ЕДІТ. Так ти коли прийдеш сьогодні – знову завтра?

АССО. Я не прощаюся.

Виходить.

Ява 8

СИМОНА друкує.

СИМОНА. Заради таланту Едіт Реймон кинув стабільну та високооплачувану роботу у Марі Дюба. Але не тільки заради таланту. Асо покохав Едіт. Проте, здається, спершу навіть не зізнавався в цьому самому собі, розриваючись між Едіт та Мадлен. Свою молоду дружину він справді сильно любив, але Едіт він не просто любив – він її творив. А для митця така жінка стає вже не тільки його коханою, вона стає його Богинею.

З'являється ЕДІТ, яка по-філософськи починає оглядати у дзер-калі свою фігуру.

ЕДІТ. М-да – не Венера. Нікуди не подінешся: була у вжитку!

СИМОНА. Едіт, мені здається, що він закохався в тебе по самі вуха. Однак він горда людина. І йому потрібно, аби ти побігала за ним, а не він за тобою.

ЕДІТ (*продовжує розглядати себе у дзеркалі*). Жах! Груди висять, дупа – низько, сідниці – кіт наплакав. Як кажуть, не першої свіжості. Проте для чоловіків і це дарунок.

СИМОНА. Ти даремно йому надаєш так мало уваги. Асо не такий, як усі.

ЕДІТ. Дурниці. Світ настільки тісний, що усі ми все одно колись та зустрінемося в одному ліжку.

СИМОНА. Ти занадто легковажно підходиш до ваших стосунків.

ЕДІТ. Симоно, розв'яжи задачу. Якою мусить бути жінка, аби бути коханою?

СИМОНА. Вона повинна бути красивою.

ЕДІТ. Правильно. А для того, аби вона була красивою?

СИМОНА. Вона мусить бути коханою.

ЕДІТ. Теж правильно Але спершу коханою, а потім красивою чи, навпаки, красивою, а потім коханою?

СИМОНА. Не знаю.

ЕДІТ. Задача. Я думаю, що тут має бути щось таке, що може народитися тільки у стосунках між конкретним чоловіком і конкретною жінкою.

СИМОНА. Що саме?

ЕДІТ. Щось неймовірне. (*Сумно*). А що саме, я і сама не знаю.

СИМОНА. Ну, поки що ви більше гиркастесь, аніж створюєте щось неймовірне.

Заходить АССО.

АССО. Едіт, як ти думаєш, чого нам не вистачає для творення твого образу? Нам не вистачає історій твого життя. Тому ми на сьогодні відкидаємо будь-які заняття, а говоритимемо тільки про тебе. Симоно, у мене, до речі, закінчився мій улюблений тютюн. Чи не могла б ти сходити по нього на вулицю Ля Моше?

СИМОНА. Ця вулиця так далеко. Може, твій тютюн десь ближче продається?

АССО. Тільки на вулиці Ля Моше.

СИМОНА. А може, ти замовиш якийсь інший тютюн?

АССО. Тільки цей. Візьми гроші.

СИМОНА. Гарзд. Тоді я пішла. Едіт, чуєш, я пішла купувати тютюн для месє Ассо.

Ображено грюкає дверима.

ЕДІТ. Навіщо ти її відправив? Вона з самого дитинства завжди була поруч зі мною.

АССО. Вона – твоє минуле. А я – твоє майбутнє. Ти сама це обрала, тому давай прощатися з минулим без зайвих емоцій.

ЕДІТ. Я ніколи не полишу Симони.

АССО. Ти ніколи ще не розповідала правди про себе. Про те, якою ти є насправді?

ЕДІТ. Я?! (Грайливо). Я зовсім маленька дівчинка. Дитя народу, дитя природи... Квітка, що виросла на бруківці... (Кокетливо). Я знаю, що я не красуня, що я не Грета Гарбо...

АССО (уриває). Це все література. А я хочу почути про справжнє. Гарзд, заспівай мені нашу нову пісню.

ЕДІТ співає. Після пісні деякий час мовчать.

АССО. Коли ти співаєш, ти стаєш справжньою. А тепер розкажи мені щось про себе. Скажімо, що-небудь зі спогадів дитинства.

ЕДІТ. Дитинство я згадую, як найстрашніший період у своєму житті. Коли я була зовсім маленькою, у мене виросла катаракта. І я осліпла майже на три роки.

АССО. Тоді давай не будемо про це.

ЕДІТ. Чому? Саме в цей час я пережила і неповторні хвилини. Слухай. Виховувалася я у бабусі, яка не розповідала мені ні про тата, який на той час був на війні, ні про маму, – яка покинула мене одразу після народження. І окрім бабусі, звичайно, я нікого більше з рідних не знала.

Якось я почула незнайомий чоловічий голос: «Мені сказали, що тут є маленька дівчинка, яку звати Едіт».

Я простягла руки, як це роблять усі сліпі, і запитала: «А ти хто?» – «А ти вгадай», – відповів голос.

І раптом я закричала: «Тато! Тату ріднесенький! Таточку!!!»

А побачила його тільки через два роки. І ще пам'ятаю, як я вперше побачила світло. Я підійшла до фортепіано і стала награвати на клавішах мелодію. Бабця покликала мене спати, але я їй відповіла, що те, що я бачу, мені дуже подобається. Після цих слів до мене одразу збіглися усі, хто тільки був у домі. І тоді бабуся тремтячим голосом запитала: «А що ти бачиш? Моє сонечко!»

«Ось це!» – і я показала на клавіші, продовжуючи награвати музику пісеньки, яка називалася «У світлі місяця». Отже, перше, що я побачила у житті, були клавіші піаніно.

АССО. Ти прозріла під музику «У світлі місяця»? Цікаво! Може, тому тебе так ваблять вогні нічного міста?!

ЕДІТ. А хочеш, я тобі розповім, коли я вперше відчула себе щасливою жінкою?

АССО. Ну якщо ти бажаєш, аби я і про це знав...

ЕДІТ. Звичайно, бажаю. Той, хто сам ніколи не відчував радості, ніколи не зможе подарувати цього відчуття іншим. А я хочу, аби ти знав, що я можу дарувати таку радість тобі...

АССО. ...І усій Франції.

ЕДІТ. Ти мене не зрозумів, це пов'язано з чоловіком.

АССО. А хіба можна ще якось по-іншому відчути себе щасливою жінкою?

Заходить СИМОНА.

СИМОНА. Реймоне, ось твій тютюн.

АССО (із сарказмом). Дуже доречно. (Набиває люльку). Ніколи не міг подумати, що можна так швидко добігти та повернутися з вулиці Ля Моше.

СИМОНА. А я не бігаю. Я літаю.

АССО. Он як. А я, наївний, вважав, що більшість жінок це роблять не вдень, а вночі. До речі, Симоно, чи не бажаєш ти разом зі мною послухати неймовірну історію?

ЕДІТ. А Симона її знає. (Бере сестру за руки і починає з нею тихенько танцювати). Це сталося тоді, коли завершився мій перший виступ у кабаре «Жерніс».

СИМОНА. О! Цей незабутній вечір. Тоді після виступу Едіт запросили за столик самого Жана Мермоза. (Глузливо). Асо, а ти хоча б знаєш, хто це такий?

АССО. Знаменитий льотчик, який вперше здійснив переліт від Франції до Південної Америки? Аякже. До слова, ще один льотчик, правда, більше знаний, як письменник Антуан де Сент-Екзюпері, є його найкращим другом. Подейкують, що більшість літературних героїв Екзюпері списані з Жана Мермоза.

ЕДІТ. Симоно, пам'ятаєш, як він тоді пригостив мене шампанським? Я такого ще ніколи не пила. Я і тебе коли-небудь таким пригощу.

СИМОНА. А пам'ятаєш, як Мермоз збирав для тебе гроші? Він узяв свого капелюха і пустив його по колу. Ах, яким же він був гарним... (*Мстиво дивиться на АССО*). Ось про кого, напевно, мріє не одна жінка Франції!

ЕДІТ (*мрійливо*). І невже я тоді сиділа з ним за одним столиком?.. Навіть самій не віриться. А знаєш, Реймоне, що він запропонував мені після першого келиха шампанського?

АССО (*приречено розводить руками*). Звідки мені вже про таке знати?!

ЕДІТ. Він сказав: «Мадемуазель, дозвольте вам запропонувати ще один келих шампанського...»

СИМОНА. А я сиділа далеко за лаштунками сцени та ревню ридала від щастя за тебе.

ЕДІТ. А потім він узяв мене за руку! І поклав у капелюх сотню франків. Уявляєте – сотню франків! І вже тільки після цього зробив те, що до нього не робив жоден чоловік у моєму житті.

АССО (*децю ревниво*). І що ж він зробив такого, чого до нього не робив ще жоден чоловік?

Пауза.

ЕДІТ. Він подарував мені квіти.

СИМОНА. Потім ми їх засушили, і вони майже рік висіли у нас біля ліжка.

ЕДІТ. Тоді наші знайомі ще довго кепкували з мене, прозиваючи не інакше як «мадам Мермоз» чи «коханка Жана». А я думаю, що це вони просто заздрили мені. Правда, Реймоне?!

АССО. Правда, Едіт. Але я вже теж починаю заздрити Жану Мермозу.

ЕДІТ. А ти чому?

АССО. Тому що він першим подарував тобі квіти.

Ява 9

За директорським столом зосереджено схилився над паперами МІТТІ ДОДУШ. До кабінету заходить РЕЙМОН АССО.

МІТТІ (*радісно*). Реймоне, друже! Як я радий тебе бачити! (*Вибігає назустріч*). А я вже сам збирався до тебе йти. Думав – образився на старого Мітті. Але ти тільки подивися на мене! Хіба можна на такого чоловіка, як я, образитися? Отже, каву по-східному та одну ложечку цукру?!

АССО. Дякую! Мітті, але невже ти забув, що пити каву з цукром – це те ж саме, що цілувати жінку через шибку.

МІТТІ. Забув, дорогий Реймоне, забув. Скільки ж літ, скільки зим?

АССО. Гадаю, що цілу вічність.

МІТТІ (*стурбовано*). І ось вони зустрілися. Але чому такі сумні очі? Чому, Реймоне? Невже справи настільки кепські, що навіть при зустрічі з Мітті твої очі не веселішають?

АССО. справи не такі вже й кепські, але без твоєї допомоги вони можуть такими стати.

МІТТІ. Виходить, ти не скучив за старим Мітті. Ти прийшов до нього тільки й того, що у справах.

АССО. Мітті, не мели дурниць.

МІТТІ. Любий Реймоне, це вам, молодим, ще відведений час для всіляких дурниць. А таким, як я, вже нічого не залишається, як ставати мудрими. (*Робить каву*). Ось твоя кава, друже, по-східному, як ти й любиш.

АССО. Дякую. До речі, як справи у найкращому мюзик-холі Європи?

МІТТІ. Реймоне, ти мене улещуєш. Газети пишуть, що це хіба що найкращий мюзик-хол Франції. А деякі навіть стверд-жують, що не Франції, а лише таки Парижа.

АССО. Не вір газетам, Мітті. «АВС» – найкращий мюзик-хол Європи.

МІТТІ (*з нафосом*). Я вірю тобі, Реймоне. І пишаюся, що я є директором «АВС».

АССО. Не просто директором, а людиною, яка практично з нуля створила цей мюзик-хол.

МІТТІ. Дякую, Реймоне!

АССО. Не треба, Мітті. Я тебе проситиму про одну послугу, яку тільки ти зможеш мені надати. Але тоді вже я не знатиму, як тобі дякувати.

МІТТІ. Цікаво, цікаво! І за що ж мені буде надана така честь?

АССО. За те, що ти дозволиш виступати в «АВС» Крихіт-ці Піаф.

МІТТІ спершу від такої зухвалості приголомшено дивиться на АССО, а потім починає все дужче та дужче істерично сміятися.

МІТТІ. Ну ти мене просто до сліз розсмішив. Слухай, Реймоне, залиш свою вуличну дівчинку на вулиці, і давай через неї більше не псувати наші стосунки.

АССО. Мітті, я тебе запевняю, що вона дуже змінилася. Тепер це вже не та дівчинка, яка колись співала перед початком кіносеансів. Я їй створив репертуар. Хороший репертуар. І ти можеш першим у цьому пересвідчитися.

МІТТІ. Ні, і ще раз – ні! В «АВС» співають зірки першої величини. Він вважається першим мюзик-холлом Франції. Невже ти думаєш, що я дозволю заплямувати своє реноме через якусь... *(Недоговорюючи, злісно кречке)*. Адже ти знаєш, що в «АВС» вкладено усе моє життя. А ти так тепло по-товариськи пропонуєш пустити усе це за вітром... Красно дякую. Хороший друг, нічого не скажеш!

АССО. Друже, адже ти сам колись починав з нуля. І я її пишу практично з чистого аркуша. Мітті, повір мені, якщо ти її зараз не візьмеш, то через рік лікті кусатимеш. Візьми її! Це я тебе прошу – Реймон Асо. А ти знаєш, що я ніколи ні в кого нічого не прошу.

МІТТІ. Тобі й мені ні в чому дорікнути. Я завжди високо ставився до наших дружніх стосунків. Однак наразі ти вимагаєш неможливого. Тому я і говорю тобі – ні!

АССО. Отже – ні?

МІТТІ *(одвертається)*. Ні!

Розлючений АССО грюкає дверима.

Ява 10

АССО на порозі квартири зіштовхується з ЕДІТ та СИМОНОЮ, які кудись поспішають у вихідних сукнях.

АССО. І куди це ми так летимо? Часом, не на танці до парку Ля Моше?

ЕДІТ. Реймоне, ця геніальна ідея до нас прийшла півгодини тому. І ми вирішили піти розім'ятися.

СИМОНА. Справді, не сидіти ж нам постійно у нашому віці у чотирьох стінах?

АССО. І у чию голову прийшла ця геніальна ідея?

СИМОНА *(з викликом)*. У мою!

АССО. Шкода таку голову залишати на ешафоті, але її місце там. *(Заитовхує дівчат до кімнати)*. Поки що ж пропоную перед стратою не марнувати даремно час, а повернутися хутко додому.

ЕДІТ *(пручається)*. Ти тут не командуєш!

АССО. Командую. Ти чула, що говорить «твоя» Симона? У Ля Моше танці. Отже, ти збираєшся ставати великою актрисою чи й надалі шльондрати по танцях? До речі, у світі не було жодної великої актриси, яка б не вміла читати. А ось ти, наприклад, не вмєєш читати.

ЕДІТ *(кричить)*. Неправда!

АССО. Правда! Я помітив, що деякі слова у твоїх піснях тобі незрозумілі. Якщо ти сама не знаєш, що ти співаєш, то як ти збираєшся змусити це зробити інших? До речі, що ти зараз читаєш?

ЕДІТ. Нічого. Зараз у мене немає часу. Я раніше читала.

АССО. І які ж книжки ти читала?

ЕДІТ. Симоно, скажи йому, що я читала.

СИМОНА. Ми читали романи: «Одурена перед весіллям», «Любов, яку принесли у жертву», «Цнотлива мати» і ще, здається, «Зваблена у день свого двадцятиліття».

АССО. Зваблена у день свого двадцятиліття. І людина, яка читає такі книжки, збирається підкоряти Францію. *(Виймає книжечку)*. Почитай тоді хоча б ось це.

ЕДІТ. Що це таке?

АССО. Ця книжечка щойно вийшла з друку. Називається вона «Маленький принц»

ЕДІТ. А чому це я її мушу читати?

АССО. Хоча б тому, що її написав Антуан де Сент-Екзюпері. А він, як я тобі вже колись розповідав, є найближчим другом твоєї симпатії Жана Мермоза.

ЕДІТ *(радісно)*. Жана Мермоза! *(Бере книжку. Читає)*. Антуан де Сент-Екзюпері, «Маленький принц». *(Пригортає її до серця)*. Все одно я стану першою принцесою Франції. Ось побачите, стану.

Ява 11

СИМОНА друкує.

СИМОНА. Починаючи з нами навчання, Реймон навіть не уявляв, що можна бути невігласами до такої межі. Однак вступивши в бій, він мужньо витримував усі удари долі. Адже перед тим, як стати поетом, Асо був

солдатом. І, судячи з численних нагород та рубців, – хорошим солдатом. А для нас з Едіт це означало тільки одне: ми ніколи не знали, коли у Ассо увірвався терпець, а коли він усього-на-всього з нас кепкує.

АССО та ЕДІТ сідають обідати. ЕДІТ кличе до столу СИМОНУ. Деякий час усі мовчки їдять.

АССО (*робить зауваження*). Едіт, тримай виделку ось так і не клади ножа на стіл. (*ЕДІТ наливає вина*). Не наливай у келих по вінця. (*ЕДІТ ніби не звертає на всі ці зауваження уваги. Щось говорить до СИМОНИ. АССО уриває її*). Едіт, не чавкоти і не розмовляй з повним ротом. (*ЕДІТ замовкла. Проте АССО через деякий час знову робить зауваження*). Едіт, жуї із закритим ротом.

Нарешті ЕДІТ шаленіє, кидаючи до тарілки ножа та виделку.

ЕДІТ. Своїй жінці будеш усе це казати. А на мені, там де сядеш, там і злізеш. Якщо ж тобі щось не подобається, то можеш вимітатися до бісової холери і йти туди, де жують з закритим ротом.

АССО (*спокійно*). Едіт, ліпше все це тобі скажу я, аніж хтось інший. До того ж, у якомусь поважному товаристві. Тому не дмися, а краще зроби для себе якісь висновки. До речі, чи знаєте ви, як належить поводитись у пристойному ресторані?

СИМОНА. Ще б пак, якраз на цьому ми знаємося на всі сто.

АССО. Я повторюю – у пристойному ресторані. Гадаю, що не знаєте. Тому пропоную зіграти у маленьку гру. Ми з Едіт шойно присіли за столик, а Симоно нас обслуговує. Граємо. Починай, Симоно.

СИМОНА. Що починати?

АССО. Грати, Симоно, грати офіціантку: «Добрий вечір, що ви бажаєте скуштувати у нашому ресторані?»

СИМОНА (*ніби офіціантка*). Добрий вечір, мадам та месьє, що ви бажаєте скуштувати у нашому ресторані?

ЕДІТ (*крізь зуби*). Мадам, я з'їла б жаб'ячі лапки, а мій чоловік гусячий паштет. Мадам, і не забудьте подати лапки у червоному соусі... А вип'ємо ми сьогодні рожевого вина. Наче все. (*Грайливо-кокетливо*). Любий, ти задоволений?

АССО. Ні! Не задоволений. Ти мусиш знати, що в ресторані страви вибирає жінка, а замовлення офіціанту робить чоловік. Те ж саме з вином – його вибираю я, але, перш ніж замовити, даю посмакувати тобі.

ЕДІТ. Все. З мене досить. (*Підводиться*). Дякую усім за смачний обід. (*Видно, що ледве стримується*). Піду прогуляюсь.

АССО. Тільки ненадовго, за годину у нас репетиція.

ЕДІТ виходить. АССО та СИМОНА лишаються удвох.

АССО. Симоно, твоя роль вичерпалася. Тому сідай за стіл і будемо далі обідати. До речі, чи можемо ми нарешті поговорити відверто?

СИМОНА (*починає їсти*). Якщо тобі це вдасться, то будь ласка.

АССО. Люба Симоно, тобі завжди здавалося, що я тебе недолюблюю. Ти помиляєшся. Можеш мені не вірити, але ти мені навіть симпатична.

СИМОНА (*продовжує їсти*). Не вірю!

АССО. Як знаєш. Проте ти не можеш не бачити, що задля Едіт я готовий на все. Я на неї роблю ставку, я її вірю, я її люблю. А ти... ти на неї погано впливаєш.

СИМОНА (*відсовуючи тарілку*). Ти вже колись казав, що я – її злий геній. Гарно звучить, але вимагає доказів.

АССО. Ти подаєш їй поганий приклад. Тікаєш з дому, п'єш, зманюєш її з собою. А у мене для неї плануються серйозні контракти. До того ж, її очікує виступ в «АВС». Тому вона мусить змінити оточення, весь спосіб життя, геть усе.

СИМОНА. А я? А як же я?! Ти про мене подумав?

АССО. А ти – ти її минуле. І з тобою воно постійно перед її очима. Тому якщо ти залишишся, вона ніколи нічого не досягне. Йдеться не про те, аби ви не зустрічалися, а про те...

СИМОНА (*уриває*). ...А про те, щоб ти став її повновладним господарем. Ну знаєш, нахабства тобі не позичати.

АССО. Ти не повинна більше з нею жити. Ми перебираємося до іншого готелю, на вулицю Жюно. Я, до речі, також пориваю з минулим і розлучаюся з Мадлен.

СИМОНА. Мене не цікавлять твої взаєностосунки з дружиною.

АССО. Я не замовив у тому готелі кімнати для тебе.

СИМОНА (*схилила голову*). Едіт знає про це?

АССО. Симоно, мені дуже прикро, але, як і на будь-якій війні, у мистецтві без жертв теж не обходиться.

СИМОНА. Едіт знає про це?

АССО. У вільний від репетицій час ми будемо запрошувати тебе у гості.

СИМОНА. Хороший ти ніби хлопець, Реймоне, проте є у тебе одна погана риса. Вмієш ти під час обіду апетит людям псувати.

Виходить.

Ява 12

АССО в задумі палить люльку. Заходить ЕДІТ.

ЕДІТ. А де Симона?

АССО. Пішла.

ЕДІТ. Куди пішла?

АССО. Від нас пішла. Назавжди. Сказала, що більше не може жити у цьому гармидері. До того ж, у неї, напевно, хтось є.

ЕДІТ. Назавжди?! І нічого мені не сказала? От стерво! Але як вона могла, адже я її сестра?

АССО. Але ж і вона твоя сестра і теж має право на особисте життя.

ЕДІТ. Однак я її старша сестра. До того ж вона пропаде без мене.

АССО. Не карайся так сильно, колись вона повернеться. Проте вона молодша сестра, і в неї більше часу. А у тебе, аби запалити свою зірку, його набагато менше.

ЕДІТ (*із сумом*). Реймоне, скажи мені нарешті щось хороше.

АССО. Тільки одне. Ми мусимо працювати все більше і більше.

ЕДІТ. Я так втомилася.

АССО. Незабаром на нас дивитиметься уся Франція.

ЕДІТ. Відверто кажучи, плювати я хотіла на усю Францію.

АССО. І на Марі Дюба також?

ЕДІТ. А до чого тут Марі Дюба? Вона геніальна співачка, і їй цього для життя достатньо.

АССО. Помиляєшся. Якщо при Марі Дюба згадують Бодлера, вона не просить дати його номер телефону. Якщо чоловік нахиляється до її руки, вона не пхає одразу її в його уста. Якщо її знайомлять з міністром, вона не питає його: «Як там у вас на роботі?»

ЕДІТ. Запам'ятай, Реймоне, я – з вулиці. І про це знають усі. Тож якщо я комусь не подобаюся, то нехай собі котяться під три чорти.

АССО. Як ти не розумієш, Едіт, не соромно бути вихідцем з народу, соромно на все життя залишитися невігласом. Марі Дюба стала великою співачкою не лише тому, що талановито працює на сцені, а ще й тому, що вміє так само гарно поводитись поза сценою. А для тебе красиве життя – це напиться з першим зустрічним, а потім до ранку «водити козу» по всіх паризьких забігальніках.

ЕДІТ (*кричить, затуляючи вуха руками*). Замовкни! (*Настає могильна тиша. ЕДІТ уся скулилась і стала зовсім маленькою*). Вибач! Не кидай мене, Реймоне, я буду вчитися, старанно вчитися. Я люблю тебе, адже ти знаєш, як я тебе люблю.

Горнеться до АССО.

АССО. Допмагай мені, слухайся мене, моя дівчинко, і ти станеш великою. Моя люба дівчинко, ти віриш мені?

ЕДІТ. Я люблю тебе і тому я вірю тобі. Мені ще ніхто і ніколи з чоловіків не казав «Моя люба дівчинко»...

АССО. Моя люба дівчинко.

Затемнення.

ДІЯ 2

Ява 1

На одному кінці сцени працює за письмовим столом МІТТІ ДОДУШ, на другому – друкує СИМОНА.

СИМОНА. З того часу, як я покинула Едіт та Асо, минуло півроку. За цей час я не тільки вийшла заміж, але й встигла розлучитися з чоловіком. Його забрали до армії. Тому я все частіше надзвонювала сестрі, а у вільний

від репетицій час нишком від Реймона зустрічалася погомоніти з нею. Частіше за все це було тоді, коли Асо оббивав пороги Мітті Додуша, домагаючись дозволу на виступ в «АВС».

До кабінету МІТТІ ДОДУША заходить РЕЙМОН АССО.

МІТТІ. О, Реймоне, а ми ж ніби вчора бачилися! Може, ти за ніч написав нову пісню?

АССО. Ні. Я хочу поговорити про контракт для Крихітки Піаф.

МІТТІ. Тоді можеш йти.

АССО. Завтра я знову прийду.

МІТТІ. Завтра, післязавтра, все одно – ні, ні і ще раз ні!

АССО. Так – ні?

МІТТІ. Ні!

АССО. Тоді – до завтра.

МІТТІ. Але не забувай – ні. Якщо ти не дбаєш про власну репутацію, то я свою ще ціную.

АССО. До завтра!

АССО виходить. Через деякий час знову заходить до кабінету. МІТТІ піднімає на друга втомлений погляд.

МІТТІ. О, Реймоне, а ми ж ніби вчора бачилися! Може, ти мені знову за ніч написав нову пісню?!

АССО. Ні! Я хочу поговорити про контракт для Крихітки Піаф.

МІТТІ. Тоді можеш іти.

АССО. Завтра я знову прийду.

МІТТІ (*істерично*). Завтра, післязавтра, післяпіслязавтра!.. Та ти що – смерті моєї бажаєш?! Вимітайся! Бачити тебе не хочу! (*Заспокоюється*). Гарзд, Реймоне, тільки для тебе. Вона вийде першим номером на початку програми. Проспіває тихенько одну пісеньку та піде собі геть. Тепер твоя душа задоволена?

АССО. Ні, Мітті, ти її запросиш як «заокеанську зірку», і вийде вона першим номером у другому акті, і буде співати до самого його завершення.

МІТТІ. Асо, ти з глузду з'їхав. Розкручені зірки, я повторюю – зірки, і ті не завжди наважуються виступати увесь другий відділ. А тут якась... мишка...

АССО. Не мишка, а горобченятко Піаф.

МІТТІ. Я не знаю, як її там у вас називають.

АССО. Запитай мене, я знаю.

МІТТІ. А я знаю, що вона не буде виступати.

АССО. Буде!

МІТТІ. До побачення.

АССО. Тоді – до завтра.

МІТТІ. Ні-і!

АССО. Що ні?

МІТТІ. Завтра я не можу

АССО. Мітті, адже ти не бажаєш моєї загибелі?

МІТТІ. А ти моєї?

АССО. Тоді до завтра.

МІТТІ (*втомлено*). До завтра.

АССО виходить. Через деякий час знову заходить до кабінету. МІТТІ піднімає на нього втомлений погляд.

МІТТІ. Гарзд, нехай буде по-твоєму. Але в разі провалу я тобі цього ніколи не пробачу.

АССО. Дякую. Тепер я пізнаю того Мітті, який допоміг з'явитися на сцені стільком зіркам. Ось побачиш, сьайво її зірки засліпить усіх навколо.

МІТТІ. Дивися тільки не осліпни.

АССО. Ти за мене не переживай.

МІТТІ. Хоча, здається, ти і так уже, окрім неї, більше нічого не бачиш.

Ява 2

По кімнаті, ніби на щось очікуючи, ходить знервована ЕДІТ. Лунає телефонний дзвінок, і вона одразу ж хапає слухавку.

ЕДІТ. Симоно, це ти? Призди скоріше, подивися, як я влаштувалась. Уявляєш, зараз у мене навіть є ванна кімната! Так, з гарячою та холодною водою, душем та усіма іншими штучками. Тільки не барися. Бери таксі і мерщій сюди. Я заплачу.

Через мить до кімнати вбігає СИМОНА. Сестри кидаються одна до одної в обійми.

ЕДІТ. Сестричко любя, Симоно-Момоно моя неслухняна. Не сердься більше на Реймона. Він все ж таки потрясний чоловік. Уявляєш, Асо домігся того, чого ніхто й ніколи не зміг би домогтися.

СИМОНА. Ти виступатимеш в «АВС»?!

ЕДІТ. Так! Але ти ще запитай – коли?

СИМОНА. Невже на початку другого відділу?

ЕДІТ. Як «заокеанська зірка». Але і це ще не все, бо я виступатиму увесь другий відділ.

СИМОНА. В «АВС» увесь другий відділ?!

ЕДІТ. Симоно, «АВС» – це тільки перша сходинка. Надалі я піднімусь так високо, що голова запаморочиться.

СИМОНА. Едіт, не залишай мене внизу.

ЕДІТ. Ти з'їхала з глузду! Як я можу, адже ти моя сестра! Але знай, що моє життя докорінно змінилося. І відтепер усе буде по-справжньому. І я буду справжньою.

СИМОНА. Едіт, ти так змінилася за ці півроку. І говориш так, ніби ці слова написав для тебе Асо.

ЕДІТ. Симоно, ти навіть не уявляєш, до чого він хороший! Це справжній чоловік. А скільки він усього знає! Кожен день – це якесь суцільне відкриття світу. Він кращий за будь-якого імпресарію. Мені потрібна була саме така людина! Подумай, як іноді буває в житті: він був поруч, а я його так довго не зустрічала. Ні, все ж таки до чого мені поталанило, що я його знайшла!

СИМОНА. Але тоді я не розумію, чому ти не виходиш за нього заміж?

ЕДІТ. Симоно-Момоно, яка ж ти ще наївна дівчинка. Запам'ятай раз і назавжди, найкращий спосіб зберегти любов чоловіка – це не виходити за нього заміж. До речі, а ось і мій легінь.

Ява 3

Заходить АССО.

АССО. Про що вуркотять птички-сестрички?

ЕДІТ. Про тебе.

АССО. Тоді далі не питаю. Давно не бачив тебе, Симоно. Гарний вигляд маєш!

СИМОНА. Дякую. Ти теж, я бачу, у повному порядку.

ЕДІТ (*радісно*). Ось і помирилися. До речі, Реймоне, Симоно тепер ходитиме зі мною на усі наші репетиції.

АССО. У нас немає часу для розваг.

ЕДІТ (*вперто*). Мені потрібна помічниця, тому вона буде поруч зі мною.

АССО. Гаразд. Тільки причепурилася, бо до нас йде директор «АВС» Мітті Додуш. Він хоче подивитися на тебе.

ЕДІТ (*утікаючи за лаштунки*). Не переживай, усе буде в ажурі.

АССО та СИМОНА лишаються удвох. Уся пікантність ситуації полягає у тому, що хтось мусить заговорити. У СИМОНИ першої не витримали нерви.

СИМОНА. Шановний Реймоне, якби ви були моїм чоловіком, то я б коли-небудь обов'язково підсипала вам до кави отрути.

АССО. Дорога Симоно, якби ви були моєю дружиною, то я б цю каву неодмінно випив.

Підмальовуючись, забігає ЕДІТ.

ЕДІТ. Ну як ви тут?

АССО. Нічого, помаленьку. Продовжуємо обмінюватись компліментами.

ЕДІТ. Я так і знала, що ви неодмінно одне одного зрозумієте.

Заходить МІТТИ ДОДУШ.

МІТТИ (*по-діловому*). Привіт, Реймоне, привіт, дівчата. Яка з них? Ага, здається, колись на вулиці співала ось ця!

АССО. Мітті, у тебе просто неймовірна пам'ять.

МІТТИ, оглядаючи ЕДІТ, кілька разів обходить навколо неї.

МІТТИ. Ви раді, що виступатимете в «АВС»?

ЕДІТ. Це просто потрясно!

МІТТИ. Але для вашого виступу в «АВС» є маленька перепона. Річ у тім, що перед вашою програмою у першому відділенні виступатиме Шарль Трене. Ваше ім'я «Крихітка Піаф» на афіші поруч з його ім'ям аніж не виглядатиме. А це вже провал.

АССО. Ти пропонуєш, аби вона поміняла сценічне ім'я?

МІТТИ. Я не пропоную. Я наполягаю.

АССО. Але ж Крихітку Піаф вже хоча б хтось та знає. А з новим ім'ям доведеться взагалі все починати з самого початку.

МІТТІ. А ми і почнемо, як з чистого аркуша. Здається, ти саме так любиш говорити. До того ж, розумієте, «Крихітка Піаф» підходить скоріше для кабаре і, як на мене, ще й вийшло з моди. А у вас, до речі, дуже гарне ім'я, Едіт. Що ви скажете щодо «Едіт Піаф»?

АССО (*захоплено*). Геніально! Едіт Піаф. І просто, і чудово. Як я сам до цього не дотумкав!..

МІТТІ. Ну що ж, якщо чоловік не проти, а жінка мовчить, то за це треба випити шампанського.

СИМОНА підносить келихи та шампанське, яке розливає АССО. Говорить МІТТІ.

МІТТІ. Від імені пісенної Музи називаємо тебе Едіт Піаф. (*Виливає краплини шампанського на голову ЕДІТ*). Для росту ще невідомої зірки ці краплини не завадять. Ну що ж, з ім'ям визначилися, тепер поговоримо про вбрання. Мені потрібно це знати, аби відповідно обладнати сцену.

АССО. Ми вирішили зупинитися на чорному кольорі. До того ж, чорні сукні пасують Едіт.

МІТТІ. Чорний колір – знаний колір. Але він дуже добре грає тоді, коли ім'я розкручене. А нам треба виокремитися

з-поміж загальної маси. Які будуть пропозиції?

ЕДІТ. Я хочу виступати у чорній сукні!

АССО. Може, звернемося до художника-модельєра?

МІТТІ (*звертає увагу на СИМОНУ*). А що скаже ось ця мовчазна мадемуазель? Ви давно працюєте з Едіт?

СИМОНА. З самого дитинства.

МІТТІ. Чудово. Так яким ви бачите колір її сукні?

СИМОНА. Фіолетовим.

МІТТІ. Цікаво! Фіолетова сукня з накидкою на підкладці кольору пармської фіалки. Ну як?! Мадам, хоча у вас немає такого голосу, як у Едіт, але у вас чудовий смак.

ЕДІТ (*гордо*). Це моя сестра.

МІТТІ. Ну що ж, Едіт Піаф, вам поталанило не тільки з Реймоном Асо, але й із сестрою теж.

ЕДІТ. Тільки б вони поменше між собою гризлися.

АССО. На час виступу в «АВС» ми оголошуємо з Симоною перемир'я.

СИМОНА. До першого пострілу.

МІТТІ. З пляшки шампанського, мої любі, тільки з пляшки шампанського. А тепер до праці.

Ява 4

СИМОНА друкує.

СИМОНА. Асо був учителем владним та вимогливим. Для нього не існувало перепон, коли він простував до омріяної мети. Проте і він розгубився, коли за три тижні до генеральної репетиції Едіт перестала спати, їсти та пити. З плином часу ті тижні згадуються, як одна мить. Але її все одно треба було пережити, і не тільки Едіт, але й усім тим, хто був поруч з нею.

АССО читає газету. ЕДІТ ходить з кутка в куток по кімнаті.

ЕДІТ. Реймоне, прокинься! Ось послухай це місце: «тра-ла-ла, ла-лер» – так не годиться. Це задовго, це мляво, це тягнеться, ніби гума. А мені потрібен крик, вулкан, Везувій. Приблизно ось так: «тра-ла-ла-ла».

АССО. Тобі потрібен не просто Везувій, а останній день Помпеї з моїм грішним тілом у центрі міста... (*Втомлено відкидає газету*). Едіт, ти хоча б розумієш, що в такому разі я змушений буду поміняти увесь текст пісні?

ЕДІТ (*сідає перед ним навколішки*). Я розумію, що ти теж втомився, але я хочу, аби ти пішов мені назустріч.

АССО. Сьогодні увечері генеральна репетиція: я можу не встигнути переписати слова, а ти можеш не встигнути їх вивчити. І тоді нам взагалі доведеться вилучити пісню з репертуару. Тобі її не шкода?

ЕДІТ. Ну тоді перепиши хоча б приспів. Але в такому вигляді, в якому вона є зараз, я її співати не буду.

АССО. А раніше ти мені не могла це сказати?

ЕДІТ (*кричить*). Ні-і!

АССО (*теж зривається*). Чому?!

ЕДІТ. Тому, що я цього не відчувала.

АССО (*спокійно*). Гарзд. Я спробую щось змінити, але потім. Спершу подихаю повітрям. Свіжим.

АССО швидко виходить, натомість до кімнати заходить СИ-МОНА.

ЕДІТ. Симоно, ти навіть не уявляєш, як Ассо мене щойно нервував. Його всезнайство іноді доводить мене до білої гарячки. Він змушує мене брати уроки співів. Він придумав якісь уроки сольфеджіо. Натомість коли я його прошу переписати слова, Ассо починає влаштовувати сцени.

СИМОНА. Але ж ти сама казала, що тобі потрібно ще багато чому вчитися.

ЕДІТ. Він мені задурив голову до того, що я іноді навіть не розумію, що він мені говорить: «Роби це, не роби ось цього...», «Говори так, не говори ось так...», «Співай там, не кричи ось там...».

СИМОНА. Однак погодься – все, що він говорить, він говорить тільки для твого піднесення.

ЕДІТ. Ти вже захищаєш його. Дуже добре. А в мене на все це є своя думка. Реймон, аби міг, перетворив би мене на Марлен Дітріх. І не тому, що він чогось недобачає. Ні, просто він чоловік, і жінку, з якою спить, об'єктивно оцінити вже не здатен. Знову ж таки, того йому мало, цього йому багато.

СИМОНА. Едіт, не нервуйся так сильно, адже у тебе сьогодні генеральна.

ЕДІТ. До речі, я хотіла б, аби ти була на цій репетиції. Сядеш мишкою в залі, а після всього прийдеш і мені все розкажеш. (*Підходить до дзеркала*). Симоно, чи не правда, коли я гарненька, я дуже гарненька, але коли я погана, я ще краща.

СИМОНА. Краща?! Ні – ти тоді найкраща!!!

ЕДІТ. Мовчи! І знай, на репетиції в долоні не плескай – це погана прикмета. Я побігла. Цілую.

Швидко виходить.

Ява 5

СИМОНА друкує.

СИМОНА. Що таке останній прогін концертної програми перед першим великим виступом у кар'єрі співачки?! Це все: життя і смерть, сміх і сльози, тиша і крик. Я не могла повірити, що все, що відбувається – є реальністю, а не чісією химерною вигадкою. Маленька Едіт у неймовірно гарній сукні стояла у сьайві прожекторів величезної сцени. А перед очима спливали кадри кількарічної давнини: жалюгідно одягнуті сестрички блукають з однієї вулиці на іншу, Едіт за мізерні гроші співає перед випадковими людьми. Постійний холод небезпеки. Море принад і вогнів нічного Парижа та крижане відчуття своєї непотрібності і порожнечі. І ось тепер – зовсім інше життя: найпрестижніша сцена мюзик-холу «АВС»... і Едіт у сьайві прожекторів майбутньої слави.

Співає ЕДІТ ШАФ. Після пісні з-за куліс виходить АССО. Він щось запише до блокнота... ЕДІТ, ніби слухняна учениця, довірливо дивиться на свого вчителя.

АССО. Після другого куплету ти робиш дуже маленьку паузу. Проковтнула ти і кінцівку, раніше на репетиціях вона у тебе виходила набагато кращою. Піднімався я на гальорку. Едіт, ти на них мало дивишся. Хоча перш за все ти співаєш для них. І саме від простого народу на гальорці, а не від буржуїв у перших рядах, залежатиме твій успіх. Продовжуємо.

ЕДІТ співає ще одну пісню. По її завершенні виходять МІТТІ та АССО.

МІТТІ. Добре, Едіт, дуже добре.

АССО. До виконання у мене зауважень немає. Але куди ти дивишся, коли кланяєшся? Ти дивишся просто перед собою. А ти маєш дивитися нагору. Ти ніби охоплюєш увесь зал, і тоді усім здаватиметься, що ти дивишся просто на них.

Освітлювачі, зараз ви запізналися з повним світлом. Це – провал. Вона закінчила співати, а світла ще немає. А все це мусить збігтися, інакше ми не досягнемо належного ефекту.

ЕДІТ. Реймоне, мені здається, що я просто помираю від страху.

АССО. Ти мусиш помирати тільки від любові. І ніякого страху. Тільки любов. Любов п'ятсот разів за вечір. І ще запам'ятай: ти співаєш не для всіх – ти співаєш для кожного. Так, Мітті?

МІТТІ. Так! Тільки коли Едіт помиратиме від любові п'ятсот разів за вечір, то нехай вона один раз помре і за мене.

АССО. Едіт, ти не заперечуєш?

ЕДІТ. Ви навіть не уявляєте, як я усіх вас люблю.

АССО. А тепер відпочивати. Завтра важкий день. Едіт, тебе це стосується у першу чергу.

АССО та МІТТІ, про щось тихо розмовляючи, виходять зі сцени. ЕДІТ у зажурі ховається в кріслі. До кімнати заходить СИМОНА. Сестри, ридаячи від щастя, кидаються одна одній на шию.

ЕДІТ. Ну як, Момоно?

СИМОНА (*одразу заторохтіла*). Потрясно! Що стосується пісень, покладися на Реймона. Тут він ас. З зачіскою теж усе нормально. А ось щодо косметики, то тут тобі уважніше треба малювати губи. Ти їх не

вимальовуєш, а ніби ляпаєш по них помадою. Це у тебе так тому, що ти ніколи не дивишся у дзеркало, коли наводиш красу.

ЕДІТ. Ти нічого не розумієш, Момоно. Мій стиль – ніякої косметики. Обличчя мусить бути відкритим. Я віддаю його публіці, як віддаються коханому чоловікові. І його бажання – це для неї оплески. Гаразд, а що ти скажеш про сукню?

СИМОНА. У такому вбранні і заміж не соромно виходити.

ЕДІТ. Вона мені також дуже подобається.

СИМОНА. І ще мені здається, що у тебе дуже мало жестів.

ЕДІТ. Про це мені і Ассо казав. Однак я зуміла його переконати в тому, що жест відвертає увагу від голосу. А я не хочу, аби на мене дивилися, я хочу, аби мене слухали.

СИМОНА. Сестричко, яка ж ти...

Сестри знову кидаються одна одній на шию. Затемнення.

Ява 6

(Остання)

СИМОНА застигла біля друкарської машинки... ЕДІТ завершує співати у сьйві прожекторів. Коли вона закінчує співати, чути бурхливі овації залу. Западає тиша.

СИМОНА друкує.

СИМОНА. Того вечора в «АВС» у книзі життя Едіт з'яви-лася нова сторінка. Роки принизливої бідності відійшли в минуле. Перед Едіт відкрився шлях до слави. Попереду в її кар'єрі чекали тисячі яскравих і незабутніх виступів, але той виступ – виступ в «АВС» – назавжди залишиться особливим. Такі виступи не повторюються. Вони народжуються неповторними шедеврами, які навіть їх автор вже не в силах відтворити.

Заходять в обнімку щасливі АССО та ЕДІТ. За ними з пачкою газет вбігає схвильований МІТТІ.

МІТТІ. Ви тільки послухайте, що пишуть газети: «Вчора на сцені «АВС» народилася велика співачка...», «Таким голосом Франція може пишатися...», «У своєму першому інтерв'ю Едіт Піаф сказала, що вона помирає від любові п'ятсот разів за вечір...», «Продюсер співачки Реймон Асо підтвердив, що Едіт Піаф співає не для всіх – вона співає для кожного». Послухайте, але ж це не просто тріумф. Це – небувалий тріумф. Я двадцять років керую «АВС», але такого прем'єрного виступу навіть і приблизно ні в кого не пам'ятаю. Бравісімо, Асо!!! Бравісімо, Піаф!!! Симоно, шампанського!

Поки СИМОНА несе шампанське, РЕЙМОН переглядає газети, які приніс МІТТІ.

АССО. Послухайте, що ще пишуть газети: «Над гірським ланцюгом Анд у Південній Америці зазнав аварії літак, яким керував Жан Мермоз. До пошуку першого льотчика Франції залучені військово-повітряні сили Чилі та Аргентини. Також на пошуки свого товариша з Парижа вилетів екіпаж рятувального літака Антуана де Сент-Екзюпері». (*АССО співчутливо дивиться на ЕДІТ*). Шкода Мермоза. Хороший був льотчик!

ЕДІТ. Чому був?! (*Вириває газету*). Хіба там написано, що він загинув?

МІТТІ. На жаль, люба дівчинко, якщо літак губиться в горах, особливо таких, як Анди, то шанси на щасливий кінець дорівнюють нулю. Але ми хотіли підняти келихи за щасливий початок у кар'єрі нової співачки Едіт Піаф.

ЕДІТ. А я хочу випити ще й за те, аби льотчик Сент-Екзюпері врятував свого друга льотчика Жана Мермоза.

МІТТІ. Ну що ж, тоді поєднаємо тости щасливого початку у Франції та щасливого завершення пошуків у Південній Америці!

ЕДІТ. Реймоне, а якого кольору у тебе очі?

АССО. Хіба ти не знаєш – сірого.

ЕДІТ. Дивно, а я чомусь думала, що вони в тебе блакитні.

МІТТІ. Друзі, слухайте анекдот на цю тему. Питає жінка у чоловіка, а чому у тебе такі великі очі...

Усі, сміючись, відходять з келихами у куток кімнати. Через деякий час МІТТІ та ЕДІТ зникають за кулісами. Натомість СИМОНА та АССО виходять на авансцену.

СИМОНА. Асо, не хотіла тобі у такий день псувати настрої, але краще вже це скажу тобі я, аніж хтось інший. (*АССО здивовано відсторонюється від СИМОНИ*). Річ у тім, що ми з Едіт вирішили купити квартиру в районі площі Етуаль на вулиці Анатоль-де-ля-Фарж.

АССО. Невже?! Ну що ж, справді непогана ідея. Скільки можна по готелях вештатися, час і свій куток мати.

СИМОНА. Нам приємно, що тобі сподобалася ця ідея.

АССО. Зачекай, чи не хочеш ти сказати, що Симоно Берто також перебирається до нової квартири?

СИМОНА. Так, Ассо. Ми будемо разом: я та Едіт.

АССО. Але ж я не зможу мешкати в одному приміщенні разом з тобою.

СИМОНА. Тоді ти ходитимеш до нас у гості. Скажімо двічі на тиждень тебе влаштує?

АССО. Це Едіт тобі звеліла мені сказати?

СИМОНА. Ти сам колись говорив, що в мистецтві без жертв не буває. А тим паче, без священних жертв.

АССО. Без священних жертв! Цікаво. Але це не твої слова. Тобі їх хтось вклав у вуста. І взагалі я тобі не вірю. Симоно, чуєш, я тобі не вірю...

АССО втікає. Натомість СИМОНА знову сідає за машинку. Друкує.

СИМОНА. Реймон до безтями любив Едіт. Він любив її не тільки як неймовірну жінку, але і як своє творіння. Він розумів, що ніщо не може утримати Едіт, якщо вона вже щось вирішила. Незабаром вони розлучилися. Кожен пішов по життю своєю дорогою. Однак дружні стосунки збереглися до останнього дня. І померли вони в один день. Тільки Асо на п'ять років пізніше. Останні його слова були такими: «Я повертаюся до тебе, Едіт!»

СИМОНА підходить до ЕДІТ, яка стоїть в іншому кутку сцени.

СИМОНА. Едіт, тебе просять на біс!

ЕДІТ співає пісню «Я ні про що не шкодую!»

ЗАВІСА